

Doporučení Rec(2006)2-rev Výboru ministrů členským státům k Evropským vězeňským pravidlům¹

(Schváleno Výborem ministrů dne 11. ledna 2006 na 952. zasedání náměstků ministrů a aktualizováno a doplněno Výborem ministrů dne 1. července 2020 na 1380. zasedání náměstků ministrů)

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.6 Statutu Rady Evropy,

s ohledem na Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod a judikaturu Evropského soudu pro lidská práva,

dále pak se zřetelem na práci prováděnou Evropským výborem pro zamezení mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, zejména pak norem, jež tento Výbor zpracoval ve svých všeobecných zprávách,

s opětovným důrazem na skutečnost, že nikdo nesmí být zbaven svobody s výjimkou případů, které nelze řešit jinak a v souladu se zákonným postupem,

s důrazem na to, že výkon trestu a zacházení s vězni vyžadují, aby byl brán zřetel na požadavky bezpečnosti, zabezpečení a kázně, a zároveň aby byly zajištěny takové podmínky ve věznicích, které neporušují lidskou důstojnost a které vězňům nabízejí smysluplné pracovní činnosti i programy zacházení, čímž je připraví na jejich opětovné začlenění do společnosti,

vzhledem k tomu, že Výbor považuje za důležité, aby členské státy Rady Evropy i nadále aktualizovaly a dodržovaly společné principy týkající se jejich vězeňské politiky,

dále pak vzhledem k tomu, že dodržování těchto společných principů posílí mezinárodní spolupráci v této oblasti,

při vědomí významných společenských změn, které v průběhu posledních dvou desetiletí značně ovlivnily vývoj v oblasti vězeňství v Evropě,

s vyjádřením podpory normám obsaženým v doporučeních Výboru ministrů Rady Evropy členským státům, které se týkají konkrétních aspektů vězeňské politiky a praxe, zejména pak doporučení č. Rec (89) 12 o výchově a vzdělávání ve věznicích, č. Rec (93) 6 o vězeňských a kriminologických aspektech boje s přenosnými chorobami včetně AIDS a souvisejícími zdravotními problémy ve věznicích, č. Rec (97) 12 o vězeňských pracovnících zabývajících se realizací sankcí a opatření, č. Rec (98) 7 o etických a organizačních aspektech zdravotní péče ve věznicích, č. Rec (99) 22 o přeplněnosti věznic a nárůstu vězeňské populace, č. Rec (2003) 22 o podmíněčném propuštění, a č. Rec (2003) 23 o přístupu vězeňské správy k odsouzeným na doživotí a jiným dlouhodobým trestům,

rovněž s vyjádřením podpory doporučením Výboru ministrů Rady Evropy členským státům č. CM/Rec (2006) 13 o vazbě, podmínkách jejího výkonu a zárukách proti jejímu zneužití, č. CM/Rec (2008) 11 o evropských pravidlech pro mladistvé pachatele vystavené sankcím nebo opatřením, č. CM/Rec (2010) 1 o pravidlech Rady Evropy pro výkon podmíněných

¹ Při schvalování tohoto doporučení v roce 2006 a na základě použití článku 10 odst. 2 písm. c Jednacího řádu pro zasedání náměstků ministrů si zástupce Dánska vyhradil právo pro svou vládu dodržovat, popř. nedodržovat, pravidlo č. 43 odst. 2 přílohy k tomuto doporučení, neboť jeho vláda zastává názor, že požadavek každodenního navštěvování vězněné osoby v samovazbě zdravotnickým personálem vyvolává vážné etické otázky ohledně případné účasti tohoto personálu na účinném rozhodování o způsobilosti vězněné osoby pro pokračování samovazby.

Při schvalování tohoto aktualizovaného doporučení v roce 2020 a na základě použití článku 10 odst. 2 písm. c Jednacího řádu pro zasedání náměstků ministrů zástupce Dánska tuto výhradu zopakoval a současně vznesl následující nové výhrady.

Pravidlo č. 53A:

Dánská vláda si vyhrazuje právo dodržovat, popř. nedodržovat, pravidlo č. 53A, neboť zastává názor, že účinné dodržování pravidla č. 53A vyvolává vážné obavy o bezpečnost a blaho vězeňského personálu a vyžadovalo by značné prostředky, zejména v oblasti lidských zdrojů, které dánská Vězeňská a probační služba v současné době nemá k dispozici.

Pravidla č. 60.6.a, 60.6.d a 60.6.e:

Dánská vláda si vyhrazuje právo dodržovat, popř. nedodržovat, pravidla č. 60.6.a, 60.6.d a 60.6.e. Pokud jde o pravidlo č. 60.6.a, dánský právní rámec nezakazuje umístování určitých skupin vězněných osob do samovazby. Pokud jde o pravidla č. 60.6.d a 60.6.e, dánský právní rámec nestanovuje maximální dobu, po kterou může být vězněná osoba do samovazby umístěna, ani neurčuje dobu pro zotavení vězněné osoby po jejím umístění do samovazby. V současné době se zvažují možné úpravy kázeňského řádu, včetně pravidel pro umístění vězněné osoby do samovazby.

trestů, č. CM/Rec (2012) 5 o evropském etickém kodexu vězeňské služby, č. CM/Rec (2012) 12 o zahraničních věznicích, č. CM/Rec (2014) 3 týkající se nebezpečných pachatelů, č. CM/Rec (2014) 4 o elektronickém monitoringu, č. CM/Rec (2017) 3 o evropských pravidlech týkajících se sankcí a opatření uplatňovaných ve Společenství a doporučení č. CM/Rec (2018) 5 týkající se dětí uvězněných rodičů a dále pak směrnici pro vězeňský a probační personál týkající se radikalizace a extremismu (přijatou Výborem ministrů v roce 2016),

se zřetelem na Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězni ve znění z roku 2015 (Pravidla Nelsona Mandely) a dále Pravidla OSN pro zacházení s vězňnými ženami a ne vazební opatření pro pachatelky (tzv. Bangkocká pravidla) z roku 2010,

doporučuje vládám členských států, aby

- se ve své legislativě, politice a praxi řídily pravidly obsaženými v příloze k tomuto doporučení, které nahrazuje doporučení č. Rec (87) 3 Výboru ministrů k Evropským vězeňským pravidlům,
- zajistily překlad tohoto doporučení a doprovodného komentáře k jeho textu a zabezpečily jeho co možná nejširší distribuci, zejména mezi soudními orgány, pracovníky věznic a jednotlivými vězňnými osobami.

Příloha k doporučení Rec(2006)2-rev

První část

Základní principy

1. Se všemi osobami zbavenými svobody bude zacházeno tak, aby byla respektována jejich lidská práva.
2. Osobám zbaveným svobody budou ponechána veškerá práva, která jim nebyla zákonně odňata uložením výkonu trestu nebo vazby.
3. Omezení ukládaná osobám zbaveným svobody budou v nezbytně minimálním rozsahu a úměrná legitimnímu účelu, pro který byla uložena.
4. Vězeňské podmínky, které porušují lidská práva vězňných osob, nelze ospravedlnit nedostatkem prostředků.
5. Život ve vězení se musí co možná nejvíce přibližovat pozitivním aspektům života na svobodě.
6. Výkon trestu bude zajišťován tak, aby umožnil osobám zbaveným svobody jejich opětovné začlenění do svobodné společnosti.
7. Je nutno podporovat spolupráci s externími sociálními službami a v nejvyšší možné míře i zapojení občanské společnosti do vězeňského života.
8. Pracovníci věznic vykonávají důležitou veřejnou službu a jejich nábor, zaškolení i pracovní podmínky jim musí umožňovat poskytování vysoké úrovně péče o vězňné osoby.
9. Ve všech věznicích musí probíhat pravidelné inspekce a nezávislé kontroly.

Rozsah a působnost

- 10.1 Evropská vězeňská pravidla se vztahují na osoby, jejichž vazbu nařídil soudní orgán nebo jež byly zbaveny svobody usvědčujícím rozsudkem.
- 10.2 V zásadě pouze osoby, jejichž vazbu nařídil soudní orgán nebo jež byly zbaveny svobody usvědčujícím rozsudkem, by měly být umístovány ve věznicích, to jest v institucích určených pro vězňné osoby těchto dvou kategorií.
- 10.3 Tato pravidla se rovněž vztahují na osoby:

- a. které mohou být umístovány ve věznici z jiného důvodu nebo
 - b. jejichž vazbu nařídil soudní orgán nebo které byly zbaveny svobody na základě usvědčujícího rozsudku a mohou být z nějakého jiného důvodu uvězněny jinde.
- 10.4 Všechny osoby umístěné ve věznicích nebo uvězněné způsobem uvedeným v bodě 10.3.b se pro účely těchto pravidel považují za vězněné osoby.
- 11.1 Děti mladší 18 let by neměly být umístovány ve věznicích pro dospělé, ale v zařízení přímo navrženém pro tento účel.
- 11.2 Pokud jsou děti i přesto výjimečně umístovány ve věznicích pro dospělé, musí se na ně vztahovat zvláštní předpis, který bude brát v potaz jejich postavení a potřeby.
- 12.1 Osoby trpící duševní chorobou a osoby, jejichž psychický stav se neslučuje s pobytem ve věznici, by měly být umístovány do zařízení speciálně navržených pro tyto účely.
- 12.2 Pokud jsou i přesto takové osoby výjimečně umístěny ve věznici, musí se na ně vztahovat zvláštní předpis, který bude brát v potaz jejich postavení a potřeby.
13. Tato pravidla musí být uplatňována nestranně. Nelze diskriminovat na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, náboženství, politického nebo jiného přesvědčení, národnostního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní menšině, podle majetku, rodu nebo jiného postavení.

Druhá část

Podmínky pro výkon trestu

Příjem a vedení záznamů

14. Nikdo nesmí být přijat do věznice nebo v ní umístěn jako vězněná osoba bez platného nařízení o výkonu vazby nebo trestu v souladu s vnitrostátním právem.
- 15.1 Při příjmu se neprodleně zaznamenají následující údaje o každé vězněné osobě:
- a. údaje o totožnosti,
 - b. důvody pro umístění do věznice a příslušný orgán, který o umístění rozhodl,
 - c. den a hodina přijetí,
 - d. soupis osobního majetku, který bude dán do úschovy v souladu s pravidlem č. 31,
 - e. veškerá viditelná zranění a stížnosti na předchozí špatné zacházení,
 - f. při dodržení požadavků na důvěrnost lékařských informací veškeré údaje o zdravotním stavu, jež jsou relevantní pro dobrý tělesný i duševní stav vězněné osoby nebo jiných osob,
 - g. jméno a kontaktní údaje jakékoli vězněnou osobou určené osoby, která má být kontaktována v případě smrti, vážného zranění nebo nemoci vězněné osoby, a
 - h. počet dětí, jejich věk a informace o osobě, která o děti pečuje.
- 15.2 Všechny vězněné osoby budou při příjmu poučeny v souladu s pravidlem č. 30.
- 15.3 Ihned po příjmu bude oznámeno přijetí vězněné osoby do vazby v souladu s pravidlem č. 24.9.

16. Co možná nejrychleji po příjmu:
- a. musí být údaje o zdravotním stavu vězněné osoby při přijetí doplněny lékařským vyšetřením v souladu s pravidlem č. 42,
 - b. musí být stanovena příslušná úroveň ostrahy pro vězněnou osobu v souladu s pravidlem č. 51,
 - c. musí být stanoveno bezpečnostní riziko, které vězněná osoba představuje, v souladu s pravidlem č. 52,
 - d. musí být vyhodnoceny údaje získané podle pravidel 15.1.g a 15.1.h a veškeré další dostupné údaje o sociální situaci vězněné osoby za účelem řešení jejich bezprostředních osobních a sociálních potřeb,
 - e. v případě vězněných osob odsouzených k výkonu trestu musí být přijata opatření k realizaci programů v souladu s osmou částí těchto pravidel.

16A.1. Údaje zaznamenané při přijetí a bezprostředně po přijetí budou podle potřeby aktualizovány a doplňovány.

16A.2. O každé vězněné osobě se zaznamenají informace týkající se zejména:

- a. příslušného soudního řízení,
- b. individuálních plánů pro výkon trestu, strategie přípravy na propuštění a data propuštění,
- c. chování a jednání, zejména riziko ublížení sobě nebo ostatním,
- d. žádostí a stížností, pokud tyto informace nemají důvěrnou povahu,
- e. uložení a délky trvání odděleného umístění a kázeňských trestů, včetně užití trestu samovazby,
- f. užití donucovacích prostředků, zejména jejich druh a délka jejich použití,
- g. osobních prohlídek, zejména intimních fyzických prohlídek a prohlídek cel,
- h. jakéhokoli přemístění a
- i. osobního majetku.

16A.3. Veškeré informace získané při přijetí vězněné osoby a následně po přijetí budou uchovány v tajnosti a poskytnuty pouze těm osobám, které tyto informace potřebují k výkonu svých pracovních povinností.

16A.4. Vězněným osobám bude poskytnut přístup k jejich lékařským a jiným záznamům s výjimkou těch informací, ke kterým je přístup omezen na základě vnitrostátního práva za účelem zajištění bezpečnosti, a budou na vyžádání oprávněni získat kopii svých záznamů.

16A.5. Vnitrostátní právo blíže určí, jaké typy informací budou shromažďovány a zpracovávány, a budou obsahovat detailní pravidla, aby byla zajištěna ochrana těchto informací v souladu se standardy ochrany osobních údajů.

Umístění a ubytování

17.1. Pokud je to možné, musí být vězněné osoby umístěny ve věznici co nejbližší jejich domova nebo míst, kde probíhá jejich sociální rehabilitace.

17.2. Při umísťování se také musí brát zřetel na potřeby probíhajícího trestního vyšetřování a bezpečnosti a na nutnost zajistit odpovídající režim pro všechny vězněné osoby.

17.3. Je-li to možné, musí se s vězněnou osobou projednat její původní umístění a případné následné přemístění z jedné věznice do druhé.

18.1 Ubytování zajišťované pro vězněné osoby, zejména pak veškeré prostory určené pro spánek, musí respektovat lidskou důstojnost a v nejvyšší možné míře potřebu soukromí a musí odpovídat zdravotnickým a hygienickým požadavkům s patřičným ohledem na klimatické podmínky, zejména s ohledem na plošnou výměru, počet metrů krychlových vzduchu, osvětlení, vytápění a větrání.

18.2 Ve všech prostorách, v nichž mají vězněné osoby žít, pracovat nebo se shromažďovat, je třeba dodržovat tyto podmínky:

- a. musí mít dostatečně velká okna, aby vězněné osoby mohly za normálních okolností při denním světle číst nebo pracovat. Okna musí být konstruována tak, aby umožnila přístup čerstvého vzduchu s výjimkou případů, kdy existuje dostatečně efektivní klimatizační zařízení,
- b. umělé osvětlení musí odpovídat uznávaným technickým normám,
- c. musí být zaveden poplachový signalizační systém, který umožní vězněným osobám neprodleně kontaktovat personál.

18.3 Konkrétní minimální požadavky v záležitostech uvedených v bodech 1 a 2 musí být stanoveny ve vnitrostátním právu.

18.4 Ve vnitrostátním právu musí být zakotveny mechanismy, jimiž se zajistí, že tyto minimální požadavky nebudou v důsledku přeplnění věznic porušovány.

18.5 S výjimkou případů, kdy je pro vězněné osoby vhodné, aby byly ubytovány společně, se v noci vězněné osoby zpravidla umísťují do samostatných cel.

18.6 Společné ubytování je možné, pouze pokud jsou pro tento účel k dispozici vhodné prostory, a společně mohou být ubytovány takové vězněné osoby, které jsou vhodné k umístění ve společných celách.

18.7 Je-li to možné, musí být vězněná osoba nejprve dotázána, zda souhlasí s umístěním ve společných prostorách pro spaní.

18.8 Při rozhodování o umístění vězněné osoby v konkrétní věznici nebo v konkrétním oddělení věznice je třeba brát patřičný zřetel na nutnost umístit:

- a. neodsouzené vězněné osoby odděleně od vězněných osob odsouzených k výkonu trestu,
- b. muže odděleně od žen,
- c. mladé dospělé vězněné osoby odděleně od starších vězněných osob.

18.9 Je možné učinit výjimku u požadavků na oddělené umístění ve smyslu bodu 18.8 tak, aby vězněné osoby měly možnost se společně účastnit organizovaných činností, tyto skupiny však musí být v noci vždy odděleny, pokud nesouhlasí se společným umístěním a pokud správa věznice není přesvědčena, že je to v nejlepším zájmu všech dotčených vězněných osob.

18.10 Ubytování všech vězněných osob musí probíhat v podmínkách s minimálními restriktivními bezpečnostními opatřeními, které však odpovídají riziku jejich případného útěku, sebepoškození, apod.

Osobní hygiena

19.1 Všechny části každé věznice musí být stále udržovány v dobrém technickém stavu a čistotě.

19.2 Při přijetí vězněné osoby do věznice musí být celý nebo jiné ubytovací prostory, do nichž je vězněná osoba přidělena, čisté.

19.3 Vězněné osoby musí mít volný přístup k hygienickým zařízením, která jsou čistá a respektují právo na soukromí.

19.4 Musí být zajištěna vhodná zařízení, aby se každá vězněná osoba mohla vykoupat nebo osprchovat při teplotě odpovídající klimatickým podmínkám, a to pokud možno denně, nejméně však dvakrát týdně (v případě potřeby i častěji) v zájmu všeobecné hygieny.

19.5 Vězněné osoby musí dodržovat osobní hygienu a udržovat své ošacení i prostory určené ke spánku čisté a uklizené.

19.6 Vězeňská správa musí dát vězněným osobám k dispozici potřebné prostředky pro tuto činnost, včetně toaletních potřeb a čisticích prostředků.

19.7 Musí být přijata speciální opatření k zajištění hygienických potřeb žen.

Oděv a lůžkoviny

20.1 Vězněným osobám, které nemají dostatečné vlastní ošacení, musí být poskytnuto oblečení odpovídající klimatickým podmínkám.

20.2 Takový oděv v nich nesmí vyvolávat pocit ponížení nebo pokoření.

20.3 Všechny části oděvu musí být udržovány v řádném stavu a v případě potřeby vyměněny.

20.4 Pokud vězněná osoba obdrží povolení opustit věznici, nesmí být nucena mít na sobě oděv, ze kterého je patrné, že se jedná o vězněnou osobu.

21. Každá vězněná osoba musí mít k dispozici vlastní lůžko a vhodné vlastní lůžkoviny, které musí být udržovány v dobrém stavu a které musí být vyměňovány v takovém časovém intervalu, aby byla zajištěna jejich čistota.

Stravování

22.1 Vězněným osobám musí být poskytována strava s přihlédnutím k jejich věku, zdravotnímu a tělesnému stavu, náboženskému přesvědčení, kulturním zvyklostem a charakteru vykonávané práce.

22.2 Požadavky na stravu, včetně jejího minimálního kalorického a proteinového obsahu, musí být stanoveny ve vnitrostátním právu.

22.3 Jídlo musí být připravováno i podáváno za dodržování hygienických pravidel.

22.4 Denně se musí podávat tři jídla v přiměřených časových intervalech.

22.5 Každá vězněná osoba musí mít stálý přístup k čisté pitné vodě.

22.6 Lékař nebo kvalifikovaná sestra musí nařídít změnu stravy u konkrétní vězněné osoby, pokud je to nutné z lékařských důvodů.

Právní poradenství

23.1 Všechny vězněné osoby mají nárok na právní poradenství a vězeňská správa jim poskytne přiměřené možnosti, které jim umožní přístup k takovému poradenství.

23.2 Vězněné osoby mohou konzultovat jakoukoli právní záležitost s právním poradcem, kterého si samy zvolí na své vlastní náklady.

23.3 Pokud existuje zavedený systém bezplatné právní pomoci, vězeňská správa s ním všechny vězněné osoby seznámí.

23.4 Konzultace a jiná komunikace včetně korespondence týkající se právních záležitostí mezi vězněnými osobami a jejich právními poradci musí být považovány za důvěrné.

23.5 Soudní orgán může ve výjimečných případech povolit omezení takového důvěrného styku, aby se zabránilo vážnému zločinu nebo zásadnímu porušení bezpečnosti ve věznici.

23.6 Vězněné osoby musí mít přístup k dokumentům nebo jim musí být umožněno mít v držení dokumenty související s jejich soudním řízením.

Styk s vnějším světem

24.1 Vězněným osobám musí být dovoleno co možná nejčastěji komunikovat (písemně, telefonicky nebo jinými formami komunikace) se svými rodinami, jinými osobami a zástupci externích organizací a přijímat návštěvy těchto osob.

24.2 Na komunikaci a návštěvy se mohou vztahovat omezení a kontroly nezbytné s ohledem na potřeby probíhajícího trestního vyšetřování, udržování pořádku, bezpečnosti, zabránění trestným činům a ochrany obětí trestných činů, přitom však tato omezení, včetně konkrétních omezení nařízených soudním orgánem, musí umožňovat přijatelnou minimální úroveň kontaktu.

24.3 Ve vnitrostátním právu budou vyjmenovány národní a mezinárodní orgány a představitelé, na které se nesmí vztahovat omezení komunikace ze strany vězněných osob.

24.4 Návštěvy musí být organizovány tak, aby měly vězněné osoby možnost udržovat a rozvíjet rodinné vztahy co možná nejnornálnějším způsobem.

24.5 Vězeňská správa musí napomáhat vězněným osobám při udržování dostatečných kontaktů s vnějším světem a k tomuto účelu jim poskytnout příslušnou sociální podporu.

24.6 Veškeré obdržené informace o úmrtí nebo vážné chorobě blízkého příbuzného musí být vězněné osobě neprodleně sděleny.

24.7 Pokud to okolnosti umožňují, měla by vězněná osoba získat povolení opustit věznici, buď s eskortou nebo sama, z důvodu návštěvy nemocného příbuzného, účasti na pohřbu nebo z jiných humanitárních důvodů.

24.8 Vězněné osobě musí být dovoleno okamžitě informovat svou rodinu o nástupu do výkonu trestu nebo přemístění do jiné věznice a o vážné chorobě nebo zranění, které případně utrpí.

24.9 Po přijetí vězněné osoby do věznice, úmrtí, vážném onemocnění nebo vážném zranění vězněné osoby nebo při převozu vězněné osoby do nemocnice musí vězeňská správa, pokud ji vězněná osoba nepožádala, aby tak neučinila, neprodleně informovat manžela/manželku nebo partnera/partnerku vězněné osoby, anebo - pokud je vězněná osoba svobodná - nejbližšího příbuzného a případně další osobu, jejíž jméno vězněná osoba dříve uvedla.

24.10 Vězněné osoby musí mít možnost získávat pravidelné informace o veřejných záležitostech předplacením a četbou novin, časopisů nebo jiných publikací, poslechem rozhlasu nebo sledováním televizních přenosů s výjimkou jednotlivých případů, kdy soudní orgán vydal v tomto ohledu konkrétní zákaz na určité časové období.

24.11 Vězeňská správa musí zajistit, aby se vězněné osoby mohly účastnit hlasování ve volbách, referendech a účastnit se na dalších aspektech veřejného života, pokud vnitrostátní právní předpisy toto jejich právo neomezují.

24.12 Vězněným osobám musí být dovoleno komunikovat se zástupci sdělovacích prostředků s výjimkou případů, kdy existují závažné důvody pro zákaz této činnosti s ohledem na udržení bezpečnosti, veřejný zájem nebo ochranu integrity obětí, ostatních vězněných osob nebo pracovníků věznice.

Vězeňský režim

25.1 Režim uplatňovaný u všech vězněných osob musí nabízet vyvážený program činností.

25.2 Tento režim musí umožňovat, aby všechny vězněné osoby denně trávily tolik hodin mimo své cely, kolik je zapotřebí pro dostatečné zajištění lidské a společenské interakce.

- 25.3 Tento režim musí také zajišťovat sociální potřeby vězňených osob.
- 25.4 Je nutno věnovat zvláštní pozornost potřebám vězňených osob, které byly vystaveny tělesnému, psychickému nebo sexuálnímu zneužití.

Práce

- 26.1 Práce vězňených osob musí být považována za pozitivní prvek vězeňského režimu a nikdy nesmí být používána jako trest.
- 26.2 Vězeňská správa musí usilovat o zajištění užitečné práce v dostatečném rozsahu.
- 26.3 Práce musí mít pokud možno takovou povahu, aby udržovala nebo zvyšovala schopnost vězňených osob vydělávat si po propuštění na živobytí.
- 26.4 V souladu s pravidlem č. 13 nesmí při přidělování druhu práce docházet k diskriminaci na základě pohlaví.
- 26.5 Vězňeným osobám, které by z toho mohly mít zvláště prospěch, zejména pak mladým vězňeným osobám, je nutno poskytovat práci, jejíž součástí je odborný výcvik.
- 26.6 V rámci podmínek odpovídajících racionálnímu výběru práce, možnostem vězeňské správy a požadavkům na pořádek a disciplínu ve věznicích by vězňené osoby měly mít možnost zvolit si druh práce, kterou chtějí vykonávat.
- 26.7 Organizace a metody práce ve věznicích se musí co nejvíce podobat obdobné práci ve společnosti mimo vězení, aby se vězňené osoby připravily na podmínky normálního života a zaměstnání.
- 26.8 Přestože snaha o finanční zisk z výrobní činnosti ve věznicích může znamenat cenný přínos pro zvyšování kvality a relevance výcviku, zájmy vězňených osob nesmí být tomuto účelu podřízeny.
- 26.9 Práci pro vězňené osoby zajistí vězeňská správa buď ve svých vlastních prostorách nebo ve spolupráci se soukromými dodavateli uvnitř nebo vně věznice.
- 26.10 Ve všech takových případech musí být za práci vězňených osob vyplácena odpovídající finanční odměna.
- 26.11 Vězňené osoby musí mít možnost utratit alespoň část svých výdělků za povolené předměty osobní spotřeby a část svých výdělků zasílat svým rodinám.
- 26.12 Vězňené osoby by měly být motivovány, aby část svých výdělků ukládaly jako úspory, které jim budou vyplaceny v okamžiku jejich propuštění na svobodu, nebo které mohou být použity pro jiné povolené účely.
- 26.13 Vězňené osoby musí být dostatečně chráněny zavedenými předpisy týkajícími se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které musí odpovídat podmínkám, v nichž pracují občané na svobodě.
- 26.14 Je třeba přijmout opatření zabezpečující odškodnění vězňených osob v případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, a to za stejných podmínek, jaké jsou stanoveny vnitrostátním právem pro občany pracující na svobodě.
- 26.15 Maximální počet denních a týdenních pracovních hodin vězňených osob se stanoví v souladu s místními předpisy nebo zvyklostmi při zaměstnávání pracovníků na svobodě.
- 26.16 Vězňené osoby musí mít v týdnu nejméně jeden den pracovního klidu a dostatečný čas pro vlastní vzdělávání a jiné činnosti.
- 26.17 Pokud je to možné, budou pracující vězňené osoby pojištěny v rámci státního systému sociálního zabezpečení.

Cvičení a rekreační činnosti

- 27.1 Umožňuje-li to počasí, musí mít všechny vězňené osoby možnost nejméně jednu hodinu denně cvičit na

čerstvém vzduchu.

- 27.2 Pro případ špatného počasí je třeba zajistit náhradní možnosti pro fyzickou aktivitu vězňů.
- 27.3 Řádně organizované činnosti pro rozvoj fyzické zdatnosti a zajištění dostatečných možností pro cvičení a rekreační činnosti musí tvořit nedílnou součást vězeňského režimu.
- 27.4 Vězeňská správa musí tyto činnosti umožnit zajištěním vhodných prostor, zařízení a vybavení.
- 27.5 Vězeňská správa musí zorganizovat speciální činnosti pro vězněné osoby, které je potřebují.
- 27.6 Musí být zajištěny možnosti pro rekreační činnosti, ke kterým patří sport, hry, kulturní vyžití, koníčky a jiné volnočasové aktivity, a pokud je to možné, bude vězněným osobám dovoleno, aby je samy organizovaly.
- 27.7 Vězněným osobám musí být umožněn vzájemný kontakt v průběhu cvičení a rekreačních činností.

Vzdělávání

- 28.1 Každá věznice musí usilovat o to, aby všechny vězněné osoby měly přístup ke vzdělávacím programům, které budou co možná nejkompaktnější a budou uspokojovat jejich individuální potřeby a brát v potaz jejich ambice.
- 28.2 Je nutno prioritně připravit programy pro vězněné osoby, které jsou ngramotné nebo neumějí počítat, a dále pro vězněné osoby, které nemají základní nebo odborné vzdělání.
- 28.3 Zvláštní pozornost je nutno věnovat vzdělávání mladých vězňů a těch se speciálními potřebami.
- 28.4 Výchovu a vzdělávání je třeba pokládat za součást vězeňského režimu, přičemž vzdělávání by mělo požívat tentýž status jako pracovní činnost, vězněné osoby však nesmí být finančně či jinak znevýhodněny za svou účast na vzdělávacích programech.
- 28.5 Každá věznice musí mít knihovnu, která bude dostupná všem vězněným osobám a dostatečně vybavena širokým spektrem rekreačních i vzdělávacích zdrojů, knih a jiných médií.
- 28.6 Všude, kde je to možné, je třeba zajišťovat činnost vězeňské knihovny ve spolupráci s veřejnými knihovnami.
- 28.7 Výchova vězňů by v rámci možností měla být:
- integrována do veřejného výchovně-vzdělávacího systému dané země, aby vězněné osoby po propuštění mohly bez potíží pokračovat ve svém vzdělávání a odborném školení, a
 - zajišťována pod záštitou externích výchovně-vzdělávacích institucí.

Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

- 29.1 Musí být respektováno právo vězňů na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání.
- 29.2 V rámci možností musí být vězeňský režim zorganizován tak, aby vězněné osoby měly možnost praktikovat své náboženství a víru, účastnit se bohoslužeb nebo náboženských setkání konaných schválenými představiteli příslušných církví nebo náboženských organizací, přijímat soukromé návštěvy takových představitelů církve nebo náboženské organizace a mít možnost vlastnit knihy a literaturu týkající se jejich náboženství nebo vyznání.
- 29.3 Vězněné osoby nesmí být nuceny, aby praktikovaly určité náboženství nebo vyznání, účastnily se bohoslužeb nebo náboženských setkání nebo jiných náboženských aktivit nebo aby přijímaly návštěvy představitelů jakýchkoli církví nebo náboženského vyznání.

Informovanost

- 30.1 Při příjmu, a kdykoli je to nutné i později, musí být všechny vězněné osoby informovány písemně i ústně v jazyce, kterému rozumějí, o předpisech upravujících vězeňskou kázeň a o svých právech a povinnostech ve věznici.
- 30.2 Vězněným osobám musí být dovoleno mít v držení písemnou verzi poskytnutých informací.
- 30.3 Vězněné osoby musí být informovány o veškerých soudních řízeních, jichž se účastní, a pokud jsou odsouzeny k výkonu trestu, i o době výkonu trestu a možnostech předčasného propuštění.

Majetek vězněných osob

- 31.1 Veškerý majetek, který si vězněné osoby dle vězeňského řádu nesmějí ponechat, se při přijetí do věznice uloží do bezpečné úschovy.
- 31.2 Vězněná osoba, jejíž majetek je uložen do bezpečné úschovy, musí podepsat seznam uschovaných věcí.
- 31.3 Musí být přijata opatření, aby byl tento majetek uchován v dobrém stavu.
- 31.4 Pokud se uzná za nezbytné některý předmět z majetku vězněné osoby zničit, vyhotoví se o tom záznam a vězněná osoba s tím bude seznámena.
- 31.5 Při splnění požadavků na hygienu, pořádek a bezpečnost musí mít vězněné osoby možnost nakoupit či jinak získat zboží, včetně potravin a nápojů, pro svou osobní potřebu za ceny, které nebudou výrazně vyšší než ceny mimo věznici.
- 31.6 Pokud si vězněná osoba do věznice přinese léky, rozhodne lékař, jak s nimi bude naloženo.
- 31.7 Pokud je vězněným osobám dovoleno mít v držení svůj majetek, vězeňská správa přijme opatření, která pomohou zajistit jeho bezpečnou úschovu.

Přemísťování vězněných osob

- 32.1 Jsou-li vězněné osoby převáženy nebo odváženy z věznice nebo přemísťovány na jiná místa, jako jsou například soud nebo nemocnice, musí být co nejméně vystavovány zrakům veřejnosti. Je nutné učinit vhodná opatření, aby byla zajištěna jejich anonymita.
- 32.2 Přeprava vězněných osob dopravními prostředky s nedostatečným větráním nebo osvětlením nebo způsobem, který by je vystavoval zbytečné tělesné újme nebo ponížení, je zakázána.
- 32.3 Přeprava vězněných osob musí být zajišťována na náklady orgánů veřejné moci a v souladu s jejich platnými předpisy.

Propouštění vězněných osob

- 33.1 Každá vězněná osoba musí být neprodleně propuštěna, jakmile vyprší datum uvedené v nařízení o výkonu trestu nebo jakmile soud či jiný orgán nařídí její propuštění.
- 33.2 Datum a čas propuštění musí být zaznamenány.
- 33.3 Každá vězněná osoba musí mít možnost využít opatření, jejichž cílem je napomoci jí při návratu do svobodné společnosti po propuštění.
- 33.4 Při propuštění musí být vězněné osobě vráceny všechny její předměty a peníze, které byly vzaty do bezpečné úschovy, kromě povolených srážek finančních prostředků nebo povoleného zasílání takového majetku mimo věznici nebo s výjimkou těch předmětů, které musely být z hygienických důvodů zničeny.
- 33.5 Vězněná osoba musí při navrácení věcí podepsat potvrzení o jejich převzetí.

33.6 Pokud je propuštění dohodnuto předem, musí být vězněné osobě v souladu s pravidlem č. 42 nabídnuto lékařské vyšetření, a to v co možná nejbližším termínu před propuštěním.

33.7 Musí být přijata taková opatření, aby byly vězněné osoby při propuštění podle potřeb vybaveny nezbytnými doklady a průkazy totožnosti a aby jim byla poskytnuta pomoc při hledání vhodného ubytování a zaměstnání.

33.8 Při propuštění by měly být vězněné osoby rovněž vybaveny prostředky na živobytí na první bezprostřední období, vhodným a dostatečným oblečením s ohledem na podnebí a na roční dobu a dostatečnými finančními prostředky umožňujícími dopravu do cíle jejich cesty.

Ženy

34.1 Při uplatňování těchto pravidel budou vypracovány zvláštní strategie a jiná pozitivní opatření zohledňující pohlaví, aby byla pravidla přizpůsobena zvláštním potřebám vězněných žen.

34.2 Kromě konkrétních ustanovení, která se v těchto pravidlech vztahují na vězněné ženy, musí vězeňská správa při rozhodování, jež ovlivňuje některý aspekt jejich umístění ve věznici, věnovat zvláštní pozornost potřebám žen, jako jsou například jejich fyzické, profesní, sociální a psychické potřeby nebo pečovatelské povinnosti.

34.3 Zejména je nutno vyvinout zvláštní úsilí, aby byla zajištěna ochrana vězněných žen před fyzickými a psychickými útoky nebo sexuálním zneužíváním a poskytnut přístup ke speciálním službám pro vězněné ženy s potřebami uvedenými v pravidle č. 25.4, zejména zajistit, aby vězněné ženy znaly svá práva týkající se opravných prostředků ve vztahu k soudním orgánům, právní pomoci, psychologického a sociálního poradenství a patřičné lékařské pomoci.

34.4 Vždy je potřeba přijmout taková opatření, aby bylo vězněné ženě umožněno porodit dítě mimo věznici. Pokud by přesto došlo k porodu dítěte ve věznici, vězeňská správa poskytne veškerou nezbytnou podporu a zařízení, včetně speciálně vyhrazeného ubytování.

Umístění dětí

35.1 Pokud jsou ve výjimečných případech umístěny ve věznici pro dospělé děti mladší 18 let, musí vězeňská správa zajistit, aby kromě služeb přístupných všem vězněným osobám měli mladiství přístup k sociálním, psychologickým a vzdělávacím službám, duchovenské péči a rekreačním programům nebo podobným programům, jež mají k dispozici mladiství na svobodě.

35.2 Každý vězněný mladistvý, na kterého se vztahuje povinná školní docházka, musí mít přístup k takovému vzdělání.

35.3 Mladistvým propuštěným z vězení musí být poskytnuta i další pomoc.

35.4 Pokud jsou mladiství umístěni ve věznici, musí být zařazeni do té části věznice, která je oddělena od částí věznice využívaných dospělými vězněnými osobami, s výjimkou případů, kdy se má za to, že by to nebylo v zájmu mladistvého.

Děti

36.1 Děti smí pobývat ve věznici s rodičem, pouze pokud je to v nejlepším zájmu dotčeného dítěte. Nesmí s nimi být zacházeno jako s vězněnými osobami.

36.2 Pokud je dětem povoleno pobývat ve věznici s rodičem, musí být přijato speciální opatření na zajištění dětského zařízení personálně zajištěného kvalifikovanými pracovníky, kam bude dítě umístěno v době, kdy se rodič zabývá aktivitami, jichž se dítě nemůže zúčastnit.

36.3 Musí být vyčleněno speciální ubytování pro zajištění potřeb těchto dětí.

Cizí státní příslušníci

37.1 Musí být přijata pozitivní opatření zohledňující specifické potřeby vězněných osob s cizí státní příslušností.

37.2 Zvláštní pozornost je třeba věnovat tomu, aby vězněné osoby s cizí státní příslušností mohly udržovat a rozvíjet vztahy s vnějším světem, zejména zajistit jejich pravidelný kontakt s rodinnými příslušníky a přáteli, s probačními a společenskými organizacemi a dobrovolníky a, pokud k tomu dají souhlas, také se zástupci diplomatických služeb a konzulárních úřadů.

37.3 Vězněné osoby, které jsou cizími státními příslušníky, musí být neprodleně a v jazyce, kterému rozumějí, informovány o svém právu obracet se na diplomatické nebo konzulární představitele státu, jehož jsou příslušníky; je nutno jim poskytnout přiměřené možnosti pro komunikaci s těmito úřady.

37.4 Vězněné osoby, které jsou státními příslušníky států bez diplomatického nebo konzulárního zastoupení v zemi, jakož i uprchlíci nebo vězněné osoby bez státní příslušnosti, musí mít podobným způsobem možnost komunikovat s diplomatickým zástupcem státu, který je pověřen ochranou jejich zájmů, nebo s národními nebo mezinárodními organizacemi, jejichž úkolem je chránit zájmy těchto osob.

37.5 Vězeňská správa musí v plném rozsahu spolupracovat s představiteli diplomatických a konzulárních úřadů v zájmu těch uvězněných cizích státních příslušníků, kteří mohou potřebovat zvláštní pomoc.

37.6 Vězněným osobám pocházejícím z cizích zemí je nutno poskytnout konkrétní informace o právní pomoci v jazyce, kterému budou rozumět.

37.7 Vězněné osoby pocházející z cizích zemí je nutno informovat v jazyce, kterému budou rozumět, o možnosti požádat, aby byl výkon jejich trestu převeden do jiné země.

37.8 V případě odsouzených vězněných osob s cizí státní příslušností musí být stejně jako u všech ostatních vězněných osob posouzena možnost jejich předčasného propuštění, jakmile splní příslušné požadavky.

Etnické a jazykové menšiny

38.1 Je nutno učinit speciální opatření pro zajištění potřeb vězněných osob, které patří k etnickým nebo jazykovým menšinám.

38.2 Je třeba zajistit, aby odlišné skupiny mohly i ve vězení praktikovat své kulturní zvyklosti v maximální přípustné míře.

38.3 Jazykové potřeby je nutno zajišťovat pomocí kvalifikovaných tlumočnicků a poskytováním tištěných materiálů v těch jazycích, kterými se hovoří v konkrétní věznicí.

Třetí část

Zdraví

Zdravotní péče

39. Vězeňská správa musí zajistit ochranu zdraví všech vězněných osob ve své péči.

Organizace zdravotní péče ve vězení

40.1 Zdravotní péče ve věznicích bude zajišťována v těsné spolupráci s místními nebo vnitrostátními všeobecnými zdravotnickými orgány.

40.2 Zdravotní koncepce ve věznicích bude začleněna do vnitrostátní zdravotní koncepce a bude s ní slučitelná.

40.3 Vězněné osoby musí mít přístup ke zdravotním službám dostupným v zemi bez diskriminace z důvodu jejich právního postavení.

40.4 Zdravotní služby ve věznicích musí usilovat o zjišťování a léčbu tělesných nebo duševních chorob nebo postižení,

kterými mohou vězněné osoby trpět.

40.5 Veškeré nezbytné lékařské, chirurgické a psychiatrické služby včetně služeb dostupných na svobodě musí být pro tyto účely zajišťovány i pro vězněné osoby.

Lékařský a zdravotnický personál

- 41.1 Každá věznice musí mít k dispozici služby alespoň jednoho kvalifikovaného odborného lékaře.
- 41.2 Je nutno přijmout opatření, aby byla kdykoli v nutných případech neprodleně zajištěna pomoc kvalifikovaného lékaře.
- 41.3 Pokud ve věznici nepracuje lékař na plný úvazek, musí být zajištěny pravidelné návštěvy externího lékaře.
- 41.4 V každé věznici musí být k dispozici pracovníci vhodně vyškolení v oblasti zdravotní péče.
- 41.5 Každá vězněná osoba musí mít k dispozici služby kvalifikovaného stomatologa a očního lékaře.

Povinnosti lékařského personálu

- 42.1 Lékař nebo diplomovaná sestra, která je podřízenou tohoto lékaře, se musí dostavit ke každé vězněné osobě co nejdříve po jejím příjmu a musí ji vyšetřit s výjimkou případů, kdy to evidentně není nezbytně nutné.
- 42.2 Lékař nebo diplomovaná sestra, která je podřízenou tohoto lékaře, musí na žádost vyšetřit vězněnou osobu při jejím propouštění a musí vždy vězněnou osobu vyšetřit v případě potřeby.
- 42.3 Při lékařském vyšetření vězněné osoby musí lékař nebo diplomovaná sestra, která je podřízenou tohoto lékaře, zejména dbát na následující:
 - a. dodržování běžných pravidel důvěrnosti lékařských informací,
 - b. diagnostikování tělesných nebo duševních chorob a podniknutí veškerých nezbytných kroků pro jejich léčbu a pokračování stávající léčby,
 - c. sepsání zápisu o jakýchkoli příznacích toho, že na vězněné osobě mohlo být spácháno násilí, a nahlášení této situace příslušným orgánům,
 - d. rozpoznání abstinenčních příznaků, jež jsou důsledkem užívání drog, léků nebo alkoholu, a jejich řešení,
 - e. rozpoznání psychického nebo jiného stresu způsobeného zbavením svobody,
 - f. izolování vězněných osob s podezřením na infekční a nakažlivé nemoci po období trvání infekce a poskytnutí vhodné léčby,
 - g. zajištění, aby vězněné osoby s virem HIV nebyly izolovány pouze z tohoto důvodu,
 - h. zjištění tělesných nebo psychických potíží, které by po propuštění mohly být překážkou pro opětovné začlenění do společnosti,
 - i. stanovení, zda jsou vězněné osoby způsobilé pracovat a vykonávat tělesná cvičení,
 - j. dbát na dohody se společenskými organizacemi ohledně pokračování nezbytné lékařské a psychiatrické léčby po propuštění, pokud vězněné osoby k takovým dohodám dají souhlas.

43.1 Lékař musí dohlížet na péči o tělesné a duševní zdraví vězněných osob a musí přijmout, v podmínkách a s četností odpovídající zdravotnickým normám života ve svobodné společnosti, všechny nemocné vězněné osoby, všechny ty, které se hlásí jako nemocné nebo zraněné, a každou vězněnou osobu, na kterou je zaměřena zvláštní pozornost.

43.2 Lékař nebo diplomovaná sestra, která je podřízenou tohoto lékaře, musí věnovat speciální pozornost zdravotnímu stavu vězňů umístěných v samovazbě, musí tyto vězněné osoby denně navštěvovat a poskytnout jim okamžitou lékařskou pomoc i léčbu na žádost těchto vězňů nebo vězeňského personálu.

43.3 Lékař je povinen podat zprávu řediteli věznice v každém případě, kdy usoudí, že tělesné nebo duševní zdraví vězněné osoby by bylo vážně ohroženo pokračováním pobytu ve vězení nebo jinými okolnostmi věznění včetně režimu samovazby.

44. Lékař nebo jiný kompetentní orgán musí provádět pravidelné kontroly a případně získávat informace jinými vhodnými prostředky a poskytovat řediteli rady, pokud jde o:

- a. množství, kvalitu, přípravu a podávání stravy a vody,
- b. hygienu a čistotu věznice a vězňů,
- c. sanitární zařízení, topení, osvětlení a větrání věznice,
- d. vhodnost a čistotu oděvů a lůžkovin vězňů.

45.1 Ředitel věznice posoudí zprávy a rady předložené lékařem nebo jiným kompetentním orgánem podle pravidel č. 43 a 44, a bude-li souhlasit s příslušnými doporučeními, podnikne okamžité kroky k jejich realizaci.

45.2 Pokud doporučení lékaře nespádají do kompetence ředitele věznice nebo pokud s nimi ředitel nesouhlasí, předá ředitel doporučení lékaře neprodleně spolu s osobní zprávou nadřízenému orgánu.

Poskytování zdravotní péče

46.1 Nemocné vězněné osoby s potřebou odborné léčby budou převezeny do specializovaného zařízení nebo do civilní nemocnice, pokud taková léčba není dostupná ve věznici.

46.2 Pokud má vězeňská správa své vlastní nemocniční zařízení, musí být dostatečně personálně zabezpečeno a vybaveno, aby vězněné osoby, které budou v tomto zařízení umístěny, dostaly odpovídající péči a léčbu.

Psychické zdraví

47.1 Pro pozorování a léčbu vězňů trpících psychickými poruchami nebo abnormálními stavy, na které se však nevztahuje ustanovení pravidla č. 12, musí být k dispozici specializované věznice nebo oddělení s lékařským dozorem.

47.2 Vězeňská lékařská služba musí zajišťovat psychiatrickou léčbu všech vězňů, které tuto léčbu potřebují, a musí věnovat zvláštní pozornost předcházení sebevražd.

Jiné záležitosti

48.1 Vězněné osoby nesmí být vystaveny žádným experimentům bez jejich vlastního souhlasu.

48.2 Jsou zakázány experimenty na vězňech, jejichž výsledkem by mohlo být tělesné zranění, psychický stres nebo jiná újma na zdraví.

Čtvrtá část

Pořádek

Obecný přístup k udržování pořádku

49. Pořádek ve věznici musí být udržován se zřetelem k požadavkům na bezpečnost a kázeň, přičemž musejí být zajištěny takové životní podmínky pro vězněné osoby, které respektují lidskou důstojnost a které jim nabídnou kompletní

program činností podle pravidla č. 25.

51. Při zabezpečení požadavků na pořádek a bezpečnost musí mít vězněné osoby možnost projednávat záležitosti týkající se obecných podmínek výkonu trestu a musí být motivovány k tomu, aby o těchto záležitostech hovořily s vězeňskou správou.

Zabezpečení

51.1 Bezpečnostní opatření vztahující se na jednotlivé vězněné osoby musí být uplatňována v minimálním rozsahu, jaký je nezbytný pro zajištění bezpečného průběhu věznění.

51.2 Bezpečnost zajišťovaná fyzickými překážkami a jinými technickými prostředky musí být doplněna dynamickými bezpečnostními opatřeními zajišťovanými bdělými pracovníky, kteří znají vězněné osoby, nad kterými vykonávají dozor.

51.3 Co možná nejrychleji po příjmu musí být u vězněné osoby stanoveno:

- a. riziko, které by v případě útěku představovala pro společnost,
- b. riziko, že se pokusí o útěk, samostatně nebo s vnější pomocí.

51.4 Každá vězněná osoba musí být vězněna v takových bezpečnostních podmínkách, které odpovídají výše uvedenému stupni rizika.

51.5 Úroveň nezbytného zabezpečení bude pravidelně prověřována po celou dobu výkonu trestu vězněné osoby.

Osobní bezpečnost

52.1 Co možná nejrychleji po příjmu musí být u vězněné osoby stanoveno, zda představuje bezpečnostní riziko pro ostatní vězněné osoby, vězeňský personál nebo jiné osoby pracující ve věznici nebo pro návštěvníky věznice, nebo zda u vězněné osoby existuje riziko sebepoškození.

52.2 Musí být zavedeny postupy pro zajištění osobní bezpečnosti vězněných osob, vězeňských pracovníků i všech návštěvníků a riziko násilí a jiných událostí, jež by mohly ohrozit jejich osobní bezpečnost, musí být sníženo na minimum.

52.3 Musí být podniknuta veškerá možná opatření k zajištění toho, že se všechny vězněné osoby mohou plně účastnit každodenních činností v bezpečí.

52.4 Vězněné osoby musí mít možnost kdykoli kontaktovat vězeňské pracovníky, a to i v noci.

52.5 Věznice musí dodržovat vnitrostátní právní předpisy týkající se zdraví a bezpečnosti.

Zvláštní bezpečnostní opatření

53.1 Zvláštní bezpečnostní opatření přesahují opatření stanovená v pravidlech č. 51 a 52 a vztahují se na vězněné osoby, které představují mimořádné bezpečnostní riziko.

53.2 Tato opatření budou uplatňována pouze za výjimečných okolností a pouze po nezbytně nutnou dobu, po kterou není možné bezpečnost zajistit pomocí méně přísných opatření.

53.3 Tato opatření mohou zahrnovat oddělení vězněné osoby od ostatních. Takové oddělené umístění se bude řídit ustanoveními tohoto pravidla a dále pravidlem č. 53A.

53.4 Charakter takových opatření, jejich trvání i důvody pro jejich uplatnění, jakož i postupy, které mají být dodrženy při jejich uložení a výkonu, musí být specifikovány ve vnitrostátním právu.

53.5 Uplatnění takových opatření bude podléhat schválení příslušným orgánem na konkrétní dobu a kopie písemného rozhodnutí musí být poskytnuta vězněné osobě společně s informacemi, jak dané opatření napadnout.

53.6 Jakékoli rozhodnutí o prodloužení schválené doby uplatnění takového opatření bude podléhat novému schválení příslušným orgánem a kopie písemného rozhodnutí bude poskytnuta vězněné osobě společně s informacemi, jak dané opatření napadnout.

53.7 Výše uvedená opatření mohou být uplatňována vůči jednotlivcům, nikoli vůči skupinám vězněných osob.

53.8 Tato opatření se musejí zakládat na riziku, které vězněná osoba v současnosti představuje, musejí být přiměřená tomuto riziku a nesmí zahrnovat větší omezení, než jsou vzhledem k danému riziku nezbytná.

53.9 Každá vězněná osoba, vůči níž budou taková opatření uplatňována, musí mít právo podat stížnost podle podmínek stanovených v pravidle č. 70.

Oddělené umístění

53A Následující ustanovení se vztahují na oddělení vězněné osoby od ostatních ve smyslu zvláštního bezpečnostního opatření:

- a. odděleně umístěným vězněným osobám musí být zajištěn smysluplný lidský kontakt, a to nejméně v délce dvou hodin denně,
- b. rozhodnutí o odděleném umístění musí zohlednit zdravotní stav dotčené osoby a jakékoli postižení, které mohou mít a kvůli kterému mohou být náchylnější k negativním dopadům izolace,
- c. umístění vězněné osoby odděleně se musí provádět na nejkratší možnou dobu potřebnou k dosažení daného cíle a opatření se musí vzhledem k těmto požadovaným cílům pravidelně přezkoumávat,
- d. vězněné osoby umístěné odděleně nesmí být vystaveny dalším omezením nad rámec opatření nezbytných k naplnění účelu izolace,
- e. cely, ve kterých jsou vězněné osoby v rámci odděleného umístění, musí splňovat minimální normy pro ubytování vězněných osob stanovené těmito pravidly,
- f. čím delší dobu je vězněná osoba umístěna odděleně, tím více opatření je třeba učinit k tomu, aby se zmírnily negativní dopady izolace, a to zejména zvýšením kontaktu s ostatními lidmi a zajištěním příslušných zařízení a aktivit,
- g. vězněným osobám umístěným odděleně musí být zajištěna minimálně literatura, a možnost fyzického cvičení alespoň jednu hodinu denně podle podmínek pro cvičení vězněných osob stanovených v pravidlech č. 27.1 a 27.2,
- h. vězněné osoby umístěné odděleně musí být pravidelně každý den navštěvovány ředitelem věznice nebo jiným pracovníkem věznice zastupujícím ředitele,
- i. v případě, kdy oddělené umístění negativně ovlivňuje fyzické či psychické zdraví vězněné osoby, musí být učiněna opatření k přerušování odděleného umístění a jeho nahrazení méně omezujícím opatřením,
- j. každá vězněná osoba umístěná odděleně musí mít právo podat stížnost podle podmínek stanovených v pravidle č. 70.

Osobní prohlídky a kontroly

54.1 Musí být zavedeny podrobné postupy, kterými se budou řídit pracovníci věznice při provádění prohlídek:

- a. veškerých míst, kde jsou vězněné osoby ubytovány, kde pracují a shromažďují se,
- b. vězněných osob,

- c. návštěvníků a jejich osobních věcí,
- d. pracovníků věznice.

54.2 Vnitrostátní právo stanoví situace, ve kterých je nutno provádět takové prohlídky, i charakter těchto prohlídek.

54.3 Vězeňský personál bude vyškolen k provádění prohlídek takovým způsobem, aby zjistil veškeré pokusy o útěk a ukrytí pašovaných věcí a zabránil jim, přičemž zároveň musí respektovat důstojnost prohlížených osob a zajistit, aby nedošlo k poškození jejich osobních věcí.

54.4 Prohlížené osoby nesmějí být v průběhu prohlídek ponižovány.

54.5 Prohlídky osob mohou vykonávat pouze pracovníci stejného pohlaví.

54.6 Vězeňský personál nesmí provádět žádné intimní fyzické prohlídky vězněných osob.

54.7 Vyšetření intimních částí těla spojené s osobní prohlídkou smí provádět pouze lékař.

54.8 Vězněné osoby musí být přítomny u prohlídky jejich osobního majetku s výjimkou případů, kdy to neumožňuje vyšetřovací metoda nebo kdy by to pro pracovníky věznice představovalo potenciaální riziko.

54.9 Musí být dodržena rovnováha mezi povinností chránit bezpečnost návštěvníků a povinností chránit jejich soukromí.

54.10 Postupy pro kontroly osob navštěvujících věznici z titulu své profese, jako jsou například právní zástupci, sociální pracovníci, lékaři apod., musí být předmětem konzultací s jejich profesními sdruženími, aby byla zajištěna rovnováha mezi potřebami bezpečnosti a právem na zajištění důvěrného profesního přístupu.

Trestné činy

55. Údajný trestný čin spáchaný ve věznici musí být vyšetřován v souladu s vnitrostátním právem a stejným způsobem, jako by byl vyšetřován ve společnosti mimo věznici.

Disciplína a trest

56.1 K disciplinárním opatřením je nutno se uchýlit až po vyčerpání jiných prostředků.

56.2 Kdykoli je to možné, musí vězeňská správa pro řešení sporů s vězněnými osobami a mezi vězněnými osobami využívat institutu narovnání a mediace.

57.1 Za kázeňský přestupek je možno považovat pouze chování, které pravděpodobně představuje ohrožení pořádku a bezpečnosti.

57.2 Ve vnitrostátním právu bude stanoveno následující:

- a. čin nebo opomenutí na straně vězněných osob, které představují kázeňské přestupky,
- b. postupy, jež musí být dodržovány při projednávání kázeňských přestupků,
- c. typy a délka trestů, jež mohou být uloženy,
- d. kompetentní orgány pro ukládání takových trestů,
- e. přístup k institutu odvolacího řízení.

58. Každé údajné porušení kázeňských pravidel ze strany vězněné osoby musí být neprodleně nahlášeno kompetentnímu orgánu, který jej vyšetří bez zbytečného odkladu.

59. Vězněné osoby obviněné z kázeňského přestupku musí:
- a. být neodkladně informovány, podrobně a v jazyce, kterému rozumí, o povaze obvinění vznesených proti nim,
 - b. mít dostatek času i možností pro vypracování své obhajoby,
 - c. mít možnost se obhajovat osobně nebo prostřednictvím právní pomoci, pokud je to v zájmu spravedlnosti,
 - d. mít možnost vyžadovat přítomnost svědků, vyslechnout je, nebo požadovat, aby byli vyslechnuti jejich jménem,
 - e. musí jim být zajištěna bezplatná pomoc tlumočnicka, pokud nerozumí nebo nehovoří jazykem používaným při projednávání přestupku.
- 60.1 Veškeré tresty ukládané po usvědčení z kázeňského přestupku musí být v souladu s vnitrostátním právem.
- 60.2 Tvrdost trestu bude úměrná kázeňskému přestupku.
- 60.3 Jsou zakázány kolektivní a tělesné tresty, potrestání umístěním v neosvětlené cele a všechny další formy nehumánních nebo ponižujících trestů.
- 60.4 Součástí trestu nesmí být naprostý zákaz styků s rodinou.
- 60.5 Donucovací prostředky se nikdy nesmí používat za trest.
- 60.6.a Do samovazby, tj. umístění vězněné osoby do cely na více než 22 hodin bez smysluplného kontaktu s ostatními lidmi, nesmí být umístěny děti, těhotné ženy, kojící matky nebo rodiče, jejichž děti s nimi ve věznici pobývají.
- 60.6.b Rozhodnutí o umístění vězněné osoby do samovazby musí zohlednit současný zdravotní stav dotčené vězněné osoby. Do samovazby nesmí být umístěny vězněné osoby s duševními poruchami nebo postižením, pokud by pobytem v samovazbě došlo ke zhoršení jejich stavu. Pokud bylo rozhodnuto o umístění vězněné osoby do samovazby, výkon tohoto kázeňského trestu bude přerušeno nebo zastaveno, pokud dojde ke zhoršení duševního nebo fyzického stavu vězněné osoby.
- 60.6.c Kázeňský trest umístění do samovazby smí být uložen pouze ve výjimečných případech a pouze na stanovenou dobu, která by měla být co nejkratší, a kázeňský trest nikdy nesmí dosáhnout takové intenzity, kdy by se jednalo o mučení či nelidské nebo ponižující zacházení nebo trestání.
- 60.6.d Vnitrostátní právo stanoví maximální dobu, po kterou je možné umístit vězněnou osobu do samovazby.
- 60.6.e V případě, kdy je za nový kázeňský přestupek uložen trest samovazby vězněné osobě, která již v samovazbě strávila nejdelší možnou dobu, nový kázeňský trest může být vykonán až poté, co je vězněné osobě umožněno zotavit se z negativních účinků předchozího umístění do samovazby.
- 60.6.f Vězněné osoby umístěné do samovazby musí být pravidelně každý den navštěvovány ředitelem věznice nebo jiným pracovníkem věznice zastupujícím ředitele.
61. Vězněná osoba, která je usvědčena z kázeňského přestupku, musí mít možnost se odvolat ke kompetentnímu a nezávislému nadřízenému orgánu.
62. Žádná vězněná osoba nesmí vykonávat funkci s disciplinární pravomocí.

Dvojití potrestání

63. Vězněná osoba nesmí být nikdy potrestána dvakrát za tentýž čin nebo chování.

Použití síly

64.1 Vězeňský personál nesmí vůči vězněným osobám používat sílu s výjimkou sebeobrany, případů pokusu o útěk nebo při projevech aktivního či pasivního fyzického odporu vůči zákonnému pořádku a vždy pouze po vyčerpání všech jiných prostředků.

64.2 Síla může být použita pouze v minimálně nezbytné míře a po co možná nejkratší dobu.

65. Musí být zavedeny podrobné postupy pro použití síly včetně stanovení následujícího:

- a. různé typy síly, která může být použita,
- b. okolnosti, za kterých může být použit určitý typ síly,
- c. pracovníci, kteří jsou oprávněni používat různé typy síly,
- d. úroveň pravomoci požadovaná před použitím síly,
- e. zprávy, které musí být po použití síly vypracovány.

66. Pracovníci, kteří přicházejí do přímého styku s vězněnými osobami, musí být vyškoleni v metodách, které umožňují zvládnání agresivních osob s minimálním užitím síly.

67.1 Pracovníci jiných bezpečnostních složek se smí podílet na zacházení s vězněnými osobami ve věznicích pouze za mimořádných okolností.

67.2 Mezi vězeňskou správou a ostatními bezpečnostními složkami musí být uzavřena formální smlouva, pokud takový vztah není upraven vnitrostátním právem.

67.3 V takové smlouvě bude stanoveno následující:

- a. okolnosti, za kterých mohou pracovníci jiných bezpečnostních složek vstoupit do věznice za účelem zvládnutí konfliktní situace,
- b. rozsah kompetencí, které budou mít jiné bezpečnostní složky během své přítomnosti ve věznici, a jejich vztah k řediteli věznice,
- c. různé typy síly, které mohou používat pracovníci těchto bezpečnostních složek,
- d. okolnosti, za kterých může být použit určitý typ síly,
- e. úroveň pravomoci požadovaná před použitím síly,
- f. zprávy, které musí být po použití síly vypracovány.

Donucovací prostředky

68.1 Donucovací prostředky je možné používat pouze v případech stanovených zákonem, a pokud neexistuje méně omezující opatření k snížení rizika, které vězněná osoba představuje.

68.2 Bude zvolen takový druh donucovacího prostředku, který je nezbytný a přiměřený za účelem kontroly pohybu vězněné osoby, avšak je co nejméně obtěžující, a to na základě míry a povahy rizika, které vězněná osoba představuje.

68.3 Donucovací prostředky mohou být použity pouze po nezbytně nutnou dobu a budou odstraněny ihned, jakmile pomine riziko, které nekontrolovaný pohyb vězněné osoby představuje.

68.4 Pouta na ruce, svěrací kazajky a jiné obdobné tělesně omezující prostředky se nesmí používat s výjimkou následujících okolností:

- a. v nevyhnutelném případě jako preventivní opatření proti útěku během převozu za podmínky, že jsou odstraněny, když je vězněná osoba předvedena před soud nebo správní orgán, ledaže by tento orgán rozhodl jinak,
 - b. na příkaz ředitele, selžou-li ostatní opatření pro zvládnutí vězněné osoby, aby si nemohla sama ublížit nebo nemohla ublížit jiným osobám nebo způsobit vážné škody na majetku; v těchto případech musí ředitel okamžitě informovat lékaře a podat o tom zprávu nadřízenému vězeňskému orgánu.
- 68.5 Způsob používání donucovacích prostředků musí být stanoven ve vnitrostátním právu.
- 68.6 Zakazuje se používání řetězů, okovů a jiných donucovacích prostředků, které jsou ze své podstaty ponižující.
- 68.7 Donucovací prostředky nesmí být nikdy použity u žen před porodem, během něj nebo bezprostředně po něm.
- 68.8 O veškerém použití donucovacích prostředků musí být vypracován záznam.

Zbraně

- 69.1 S výjimkou operativních nouzových stavů nesmí být vězeňský personál v rámci areálu věznice ozbrojen.
- 69.2 Nošení jiných nezakrytých zbraní včetně obušků osobami, které jsou ve styku s vězněnými osobami, je v rámci areálu věznice zakázáno s výjimkou případů, kdy jsou při zvládnutí konkrétní události nezbytné pro zajištění bezpečnosti.
- 69.3 Pracovníci věznice nesmí být vyzbrojeni zbraněmi, k jejichž použití nebyli vycvičeni.

Žádosti a stížnosti

- 70.1 Vězněné osoby musejí mít dostatečné příležitosti podávat žádosti či stížnosti řediteli věznice nebo jinému orgánu v rámci vězeňského systému, případně soudnímu či jinému nezávislému orgánu, který má pravomoc posuzovat odvolání a jiné opravné prostředky, a jejich žádosti a stížnosti nesmí podléhat cenzuře.
- 70.2 Pokud existuje vhodný neformální alternativní způsob vyřešení žádosti či stížnosti, mělo by se k němu přistoupit.
- 70.3 Neformální metody řešení žádostí a stížností však nesmí být uplatněny v případech stížnosti na špatné zacházení nebo na jiné závažné porušení lidských práv.
- 70.4 Praktické informace týkající se procesu podávání žádostí a stížností musejí být sděleny všem vězněným osobám.
- 70.5 Stížnosti týkající se úmrtí nebo špatného zacházení ve věznici budou neprodleně vyřízeny a na jejich základě dojde k zahájení vyšetřování podle pravidla č. 55.
- 70.6 Veškeré žádosti a stížnosti musejí být vyřízeny co nejdříve a prostřednictvím postupů, které v maximální možné míře umožňují efektivní účast vězněné osoby.
- 70.7 V případě zamítnutí žádosti nebo stížnosti budou vězněné osobě neprodleně sděleny důvody zamítnutí; pokud se jednalo o rozhodnutí ředitele věznice nebo jiného orgánu v rámci vězeňského systému, vězněná osoba má právo se odvolat k soudnímu nebo jinému nezávislému orgánu, který má pravomoc posuzovat odvolání a jiné opravné prostředky.
- 70.8 Musí být zavedena opatření zajišťující, že vězněná osoba má možnost podat žádost nebo stížnost důvěrně, pokud si to bude přát.
- 70.9 Vězněné osoby nesmí být kvůli podání žádosti nebo stížnosti vystaveny žádným trestům, odplatě, zastrašování, represí nebo jiným negativním důsledkům.
- 70.10 Vězněné osoby jsou oprávněny podávat žádosti či stížnosti osobně nebo prostřednictvím právního zástupce a mohou vyhledat právní poradenství týkající se stížností a odvolacího řízení a požádat o právní pomoc v případech, kdy je to nezbytné k dosažení spravedlnosti.

70.11 Právní zástupce ani organizace zabývající se životními podmínkami vězňů nemohou podat stížnost jménem vězněné osoby, pokud s tím tato vězněná osoba nesouhlasí.

70.12 Příslušný orgán musí zohlednit jakékoli stížnosti od příbuzných vězněných osob nebo jakékoli jiné osoby nebo organizace, které se zabývají životními podmínkami vězněných osob.

70.13 Příslušný vězeňský orgán bude uchovávat záznamy předložených žádostí a stížností, přičemž bude dodržovat zásady zajištění důvěrnosti a bezpečnosti.

Pátá část

Vedení a personál věznic

Práce ve věznici jako veřejná služba

71. Věznice musí být řízeny orgány státní správy nezávisle na vojenských a policejních orgánech a orgánech činných v trestním řízení.

72.1 Věznice musí být řízeny se zřetelem k etickému kodexu uznávajícímu závazek zacházet se všemi vězněnými osobami humánně a s respektem k důstojnosti, která je každému člověku vlastní.

72.2 Pracovníci věznic musí dávat jasně najevo svou znalost účelu vězeňství. Vedení věznic musí vést pracovníky v jejich úsilí o co možná nejlepší dosažení tohoto účelu.

72.3 Povinnosti personálu obsahují více než pouhý výkon dozorčí činnosti a musí přihlížet k potřebě umožnit opětovné začlenění vězněných osob do společnosti po vykonání trestu odnětí svobody prostřednictvím programů pozitivní péče a pomoci.

72.4 Vězeňský personál musí pracovat na vysoké profesionální i osobní úrovni.

73. Jednou z nejvyšších priorit vězeňské správy musí být dodržování pravidel týkajících se vězeňského personálu.

74. Zvláštní pozornost je nutno věnovat řízení vztahů mezi dozorci a vězněnými osobami v jejich péči.

75. Personál se musí vždy chovat a vykonávat své povinnosti tak, aby ovlivnil vězněné osoby svým dobrým příkladem a aby si získal jejich respekt.

Výběr vězeňského personálu

76. Vězeňský personál bude pečlivě vybírán a řádně zaškolen na průběžné bázi hned po přijetí, bude odměňován jako odborný personál a bude mít postavení, které si získá respekt v civilní společnosti.

77. Při výběru nových pracovníků musí vězeňská správa klást velký důraz na požadavek jejich bezúhonnosti, lidskosti, profesionální způsobilosti i vhodnosti jejich osobnosti pro složitou práci, kterou budou muset vykonávat.

78. Pracovníci mají být zpravidla zaměstnáváni na plný úvazek jako profesionální vězeňský personál s právním statutem státních úředníků, a mají tak mít zabezpečeny veškeré jistoty, pracovní a sociální, jejichž požívání pak závisí pouze na jejich korektním chování, efektivitě práce, na jejich tělesných a mentálních schopnostech a na přiměřeném stupni vzdělání.

79.1 Odměna za práci musí být adekvátní k tomu, aby do této služby lákala schopné a vhodné pracovníky a zabezpečovala jejich udržení.

79.2 Je třeba stanovit různé výhody a upravit podmínky služby s ohledem na náročný charakter povolání jakožto součást bezpečnostních složek.

80. Kdykoli bude nutné přijmout pracovníky na částečný úvazek, musí se na ně vztahovat výše uvedená kritéria v

odpovídajícím rozsahu.

Výcvik vězeňských pracovníků

81.1 Před nástupem do služby musí personál projít výcvikem týkajícím se jejich obecných a konkrétních povinností a musí absolvovat teoretické i praktické zkoušky.

81.2 Vedení věznice zajistí, že si v průběhu pracovní kariéry bude personál udržovat a zdokonalovat své znalosti a profesionální způsobilost účastí v kurzech při zaměstnání a že jejich profesní rozvoj bude zajišťován ve vhodných časových intervalech.

81.3 Personál, který pracuje se specifickými skupinami vězňených osob, například cizími státními příslušníky, ženami, mladistvými nebo osobami s duševním onemocněním apod., musí absolvovat speciální školení zaměřené na jejich specializovanou práci.

81.4 Školení personálu musí zahrnovat i vzdělávání v oblasti mezinárodních a regionálních dokumentů a norem týkajících se lidských práv, zejména Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, Evropské úmluvy o zamezení mučení a nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání, včetně používání Evropských vězeňských pravidel.

Řízení věznice

82. Personál musí být vybírán a jmenován do služby na základě rovnosti, bez diskriminace z důvodů, jako jsou například pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické či jiné přesvědčení, národnostní či sociální původ, spojení s národnostní menšinou, rod, majetkové či jiné postavení.

83. Vězeňská správa musí zavést systém organizace a řízení, který:

- a. zajistí řízení věznic dle nejvyšších standardů a jejich nepřetržitě dostatečné personální obsazení umožňující udržování bezpečného prostředí ve věznici a splnění požadavků vnitrostátního a mezinárodního práva, a to včetně ustanovení těchto pravidel,
- b. umožní reagovat na mimořádné provozní okolnosti a následný co nejrychlejší návrat k běžnému provozu a
- c. umožní dobrou komunikaci mezi věznicemi a mezi různými kategoriemi personálu v jednotlivých věznicích a vhodnou koordinaci všech oddělení uvnitř i vně věznic, která zajišťují služby pro vězňené osoby, zejména s přihlédnutím k péči o vězňené osoby a jejich opětovnému začlenění do společnosti.

84.1 Každá věznice musí mít ředitele, který bude mít odpovídající kvalifikaci pro tuto funkci vyplývající z jeho charakteru, administrativních schopností, odpovídajícího profesního výcviku a zkušeností.

84.2 Ředitelé věznic budou pracovat na plný úvazek a veškerý svůj čas budou věnovat svým oficiálním povinnostem.

84.3 Vězeňská správa zajistí, aby byla každá věznice trvale řízena ředitelem, jeho náměstkem nebo jiným pověřeným představitelem.

84.4 Pokud ředitel odpovídá za více věznic, v každé z nich musí navíc vždy pracovat jeho pověřený zástupce.

85. Muži a ženy musí mít ve vězeňském personálu rovnoměrné zastoupení.

86. Vedení věznice musí vytvořit takové podmínky, aby probíhaly konzultace s pracovníky věznice týkající se obecných záležitostí a zejména záležitostí týkajících se jejich pracovních podmínek.

87.1 Je nutno přijmout opatření, jejichž cílem bude motivovat co možná nejlepší komunikaci mezi vedením věznice, ostatními pracovníky, externími organizacemi a vězňenými osobami.

87.2 Ředitel, vedení věznice a většina ostatních pracovníků věznice musí hovořit jazykem většiny umístěných vězňených osob nebo jazykem, kterému většina vězňených osob rozumí.

88. Pokud existují soukromě spravované věznice, musí se na ně vztahovat veškerá Evropská vězeňská pravidla.

Odborný personál

89.1 V rámci možností je třeba zařadit mezi vězeňské pracovníky dostatečný počet odborníků, jakými jsou psychiatři, psychologové, sociální pracovníci, učitelé, mistři odborného výcviku, učitelé tělesné výchovy a sportovní instruktoři.

89.2 V rámci možností je třeba motivovat vhodné pracovníky na částečný úvazek a dobrovolníky, aby přispívali k činnostem vykonávaným s vězňenými osobami.

Informovanost veřejnosti

90.1 Vězeňská správa musí průběžně informovat veřejnost o účelu vězeňství a o práci vykonávané vězeňským personálem, aby u veřejnosti přispěla k lepšímu pochopení role, kterou mají věznice ve společnosti.

90.2 Vězeňská správa by měla motivovat občany, aby v případě potřeby přispívali svou dobrovolnou prací k činnostem věznic.

Výzkum a hodnocení

91. Vězeňská správa musí podporovat programy na provádění výzkumné a hodnotící činnosti týkající se účelu vězeňství, jeho role v demokratické společnosti a míry, v jaké naplňuje tento svůj účel.

Šestá část

Inspekce a kontroly

Státní inspekce

92. Ve věznicích musí být pravidelně prováděny inspekce ze strany státních orgánů za účelem zjištění, zda jsou řízeny v souladu s požadavky zakotvenými ve vnitrostátním a mezinárodním právu a také s ustanoveními těchto pravidel.

Nezávislé kontroly

93.1 Věznice musí podléhat kontrolám určených nezávislých orgánů, jejichž závěry budou zveřejňovány, aby bylo zajištěno, že podmínky omezení svobody a vězeňského režimu splňují požadavky vnitrostátního a mezinárodního práva a ustanovení těchto pravidel, a aby nikdy nedocházelo k porušování práv vězňených osob a jejich důstojnosti.

93.2 Orgánům provádějícím nezávislé kontroly bude zejména zajištěno následující:

- a. přístup do všech věznic a částí věznic, přístup k záznamům věznic, včetně záznamů týkajících se žádostí a stížností, a přístup k informacím týkajícím se podmínek omezení osobní svobody a vězeňského režimu, které si vyžádají za účelem své kontrolní činnosti,
- b. možnost vybrat si, kterou věznicí navštíví a se kterou vězňenou osobou si promluví, a zejména možnost provádět neohlášené kontroly z vlastní iniciativy, a
- c. možnost svobodně provádět soukromé a zcela důvěrné rozhovory s vězňenými osobami nebo pracovníky věznic.

93.3 Žádná vězňená osoba, pracovník věznic, ani jakákoli jiná osoba nesmí čelit jakýmkoli trestům za poskytnutí informací nezávislému kontrolnímu orgánu.

93.4 Nezávislé kontrolní orgány musí být motivovány, aby spolupracovaly s mezinárodními organizacemi, které jsou ze zákona oprávněny k návštěvám věznic.

93.5 Nezávislé kontrolní orgány musí být oprávněny předkládat doporučení vězeňské správě a jiným příslušným

orgánům.

93.6 Vnitrostátní orgány nebo vězeňská správa musí v přiměřené lhůtě informovat kontrolní orgány o opatřeních, která jsou přijata na základě těchto doporučení.

93.7 Zprávy kontrolních orgánů a odpovědi na ně musejí být zveřejňovány.

Sedmá část

Neodsouzené vězněné osoby

Postavení neodsouzených vězněných osob

94.1 Pro účely těchto pravidel se pod pojmem neodsouzená vězněná osoba rozumí ta osoba, jejíž výkon vazby byl nařízen soudním orgánem před soudním procesem, usvědčením nebo uložením trestu.

94.2 Některé státy se mohou rozhodnout, že za neodsouzené vězněné osoby budou považovat ty osoby, které byly usvědčeny a kterým byl uložen výkon trestu, avšak dosud nebylo pravomocně rozhodnuto o jejich odvolání.

Přístup k neodsouzeným vězněným osobám

95.1 Režim uplatňovaný u neodsouzených vězněných osob nesmí být ovlivněn možností, že mohou být v budoucnu usvědčeni z trestného činu.

95.2 Účelem pravidel v této části je poskytnout další ochranu neodsouzeným vězněným osobám.

95.3 Při jednání s neodsouzenými vězněnými osobami se musí vězeňská správa řídit pravidly, která se vztahují na všechny vězněné osoby, a musí umožnit neodsouzeným vězněným osobám, aby se účastnily různých činností stanovených v těchto pravidlech.

Ubytování

96. Pokud je to možné, musí mít neodsouzené vězněné osoby možnost ubytování v samostatných celách s výjimkou případů, kdy by jim společné ubytování s jinými neodsouzenými vězněnými osobami mohlo být ku prospěchu, nebo v případech, kdy soud konkrétně nařídil, jakým způsobem by měla být ubytována konkrétní neodsouzená vězněná osoba.

Oděv

97.1 Neodsouzeným vězněným osobám musí být dovoleno nosit vlastní oděv, pokud je vhodný pro vězeňské podmínky.

97.2 Neodsouzené vězněné osoby, které nemají vlastní vhodný oděv, musí být vybaveny ošacením, které nesmí být stejné jako stejnokroje, které nosí odsouzené vězněné osoby.

Právní poradenství

98.1 Neodsouzené vězněné osoby musí být výslovně poučeny o svém právu na právní poradenství.

98.2 Pro neodsouzené vězněné osoby musí být zajištěno veškeré potřebné vybavení, aby mohly vypracovat svou obhajobu a sejít se se svým právním zástupcem.

Styk s vnějším světem

99. S výjimkou případů, kdy v konkrétní věci uložil soudní orgán konkrétní zákaz na určité období, neodsouzené vězněné osoby:

a. musí mít možnost přijímat návštěvy a komunikovat s rodinnými příslušníky a jinými osobami stejným způsobem

jako odsouzené vězněné osoby,

- b. mohou přijímat další návštěvy a mít další přístup k jiným formám komunikace,
- c. musí mít přístup ke knihám, novinám a jiným zpravodajským médiím.

Práce

100.1 Neodsouzeným vězněným osobám musí být nabídnuta příležitost pracovat, práce se však od nich nesmí vyžadovat.

100.2 Pokud se neodsouzená vězněná osoba rozhodne pracovat, musí se na ni vztahovat veškerá ustanovení pravidla č. 26, včetně ustanovení o odměně za práci.

Přístup k režimu pro odsouzené vězněné osoby

101. Pokud neodsouzená vězněná osoba požádá, aby jí bylo umožněno zařazení do režimu pro odsouzené vězněné osoby, vězeňská správa musí této žádosti pokud možno vyhovět.

Osmá část

Odsouzené vězněné osoby

Cíle režimu pro odsouzené vězněné osoby

102.1 Kromě pravidel, která se vztahují na všechny vězněné osoby, musí být režim pro odsouzené vězněné osoby vytvořen tak, aby jim umožnil vést odpovědný život bez zločinnosti.

102.2 Uvěznění je v důsledku odnětí svobody trestem samo o sobě a režim pro odsouzené vězněné osoby tudíž nesmí zhoršovat utrpení, které je dáno samotnou podstatou uvěznění.

Realizace režimu pro odsouzené vězněné osoby

103.1 Režim pro odsouzené vězněné osoby musí být zahájen co nejdříve po přijetí osoby se statutem odsouzené vězněné osoby do věznice, pokud již nebyl zahájen dříve.

103.2 Co možná nejdříve po příjmu musí být u odsouzených vězněných osob vypracovány zprávy týkající se jejich osobní situace, plánu výkonu trestu navrhovaných pro každou z nich i strategie přípravy na jejich propuštění.

103.3 Odsouzené vězněné osoby budou motivovány k tomu, aby se podílely na vypracování svých individuálních plánů pro výkon trestu.

103.4 Pokud je to možné, musí tyto plány zahrnovat následující:

- a. práci,
- b. vzdělávání,
- c. další činnosti a
- d. přípravu na propuštění.

103.5 Součástí režimu pro odsouzené vězněné osoby mohou být také sociální práce, lékařská a psychologická péče.

103.6 Nedílnou součástí celkového režimu pro odsouzené vězněné osoby musí být i systém propustek z vězení.

103.7 Pokud s tím vězněná osoba souhlasí, může být zařazena do programu restorativní justice a odčinění svých

trestných činů.

103.8 Je nutno věnovat zvláštní pozornost zajištění vhodných plánů pro výkon trestu a režimů pro doživotně odsouzené osoby a jiné vězněné osoby s dlouhými tresty.

Organizační aspekty uvěznění odsouzených osob

104.1 Pokud je to možné a se zřetelem na požadavky pravidla č. 17, je nutno použít samostatné věznice nebo samostatná oddělení ve věznici pro řízení různých programů pro konkrétní kategorie vězněných osob.

104.2 Musí být zavedeny postupy pro vytvoření a pravidelné hodnocení individuálních plánů výkonu trestu pro vězněné osoby a po projednání příslušných zpráv je nutno zajistit komplexní konzultace mezi příslušným personálem a vězněnými osobami, které do těchto postupů musejí být co nejvíce zapojeny.

104.3 Takové zprávy budou vždy obsahovat i zprávy pracovníků, kteří mají bezprostředně na starosti konkrétní vězněnou osobu.

Práce vykonávaná odsouzenými vězněnými osobami

105.1 Program systematické práce musí přispívat k plnění cílů režimu pro odsouzené vězněné osoby.

105.2 Od odsouzených vězněných osob, které ještě nedosáhly běžného důchodového věku, se může požadovat práce za předpokladu jejich tělesné i duševní způsobilosti, o které rozhodne lékař.

105.3 Pokud se od odsouzených vězněných osob požaduje práce, musí podmínky takové práce odpovídat normám i kontrolním mechanismům, které se uplatňují ve svobodné společnosti.

105.4 Pokud se odsouzené vězněné osoby účastní v pracovní době vzdělávacích nebo jiných programů v rámci svého naplánovaného režimu, získají finanční odměnu, stejně jako kdyby vykonávaly práci.

105.5 Část výtěžku odsouzených vězněných osob nebo úspory z výtěžku mohou být použity pro účely odškodnění, pokud to nařídí soud a pokud s tím daná vězněná osoba souhlasí.

Vzdělávání odsouzených vězněných osob

106.1 Hlavní součástí režimu pro odsouzené vězněné osoby bude představovat program systematického vzdělávání, včetně odborného výcviku, s cílem zdokonalovat celkovou úroveň vzdělání vězněných osob i jejich vyhlídky na vedení zodpovědného života bez zločinnosti.

106.2 Všechny odsouzené vězněné osoby musí být motivovány k účasti na programech vzdělávání a odborném výcviku.

106.3 Vzdělávací programy pro odsouzené vězněné osoby musí být speciálně upraveny podle předpokládané délky jejich pobytu ve vězení.

Propouštění odsouzených vězněných osob

107.1 Odsouzeným vězněným osobám musí být před propuštěním v předstihu zajišťována pomoc prostřednictvím postupů a speciálních programů, jež jim umožní přechod ze života ve vězení do občansky bezúhonného života ve společnosti.

107.2 Pro vězněné osoby s delšími tresty je vhodné vytvořit podmínky pro jejich postupnou přípravu na návrat do života ve společnosti.

107.3 K tomuto cíli mají sloužit zejména programy zajišťované věznicí před propuštěním, anebo podmíněné propuštění spojené s nějakou formou kontroly kombinované s účinnou sociální podporou.

107.4 Vězeňská správa musí úzce spolupracovat se sociálními službami a zařízeními, která pomáhají všem

propuštěným vězněným osobám najít místo ve společnosti, zejména ve vztahu k rodinnému životu a zaměstnání.

107.5 Zástupcům těchto služeb a zařízení musí být umožněn přístup do věznice a k vězněným osobám, aby se mohli podílet na přípravě vězněných osob na propuštění a na procesu jejich sociální reintegrace.

Devátá část

Aktualizace pravidel

108. Evropská vězeňská pravidla musí být pravidelně aktualizována.